

Nr 62.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1926 kl 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring i grunderna för fördelning av för skogsvården tillgängliga skogsvårdsavgifter. (2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 296, av herr *Olsson* i Broberg m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte, som i motionen angives, så att för skogsvården tillgängliga skogsvårdsavgifter jämte därutöver för ändamålet erforderliga statsbidrag måtte fördelas efter sådana grunder, att de olika skogsvårdsstyrelsernas oundgängliga medelsbehov kunna tillgodoses.

Beträffande de skäl som åberopas, som stöd för ifrågavarande framställning får utskottet hänvisa till motionen.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund (se Bil.).

Frågan om ordnandet av skogsvårdsstyrelsernas ekonomi är utan tvivel aktuell. Såsom närmare framgår av årets statsverksproposition (IX H. T. punkt 120) har också denna fråga i sammanhang med behandling av anslaget till skogsvårdens befrämjande sedan flera år tillbaka varit föremål för uppmärksamhet i olika avseenden. På sätt där omförmäles har — i syfte att åstadkomma reducering av skogsvårdsstyrelsernas utgifter — inom jordbruksdepartementet verkställts en utredning rörande enhetlig reglering av skogsvårdsstyrelsernas personals avlöningsförhållanden och reseersättningar samt sagda personals skyldighet att erlægga pensionsavgifter. Till denna utredning har Kungl. Maj:t ännu icke fattat definitiv ståndpunkt.

Utskottet.

Vidare har — på sätt framgår av centralrådets ovanintagna yttrande — en skogsvårdsstyrelse hos Kungl. Maj:t gjort framställning i ungefärligen samma syfte, som angives i den här föreliggande motionen, över vilken framställning vederbörande myndigheter avgivit yttranden och därvid tillstyrkt viss utredning. Icke heller i sistnämnda ärende har Kungl. Maj:t fattat beslut.

Utskottet inser till fullo nödvändigheten av, att skogsvårdsstyrelserna äga tillgång till de medel, som äro erforderliga för att de på ett tillfredsställande sätt skola kunna fullgöra sina uppgifter. Att ett från det allmännas synpunkt stort intresse i detta avseende föreligger är uppenbart. Ehuru någon fullständig utredning därom icke föreligger, torde man nödgas utgå ifrån, att vissa skogsvårdsstyrelser — även med iakttagande av den strängaste sparsamhet — icke äga tillräckliga medel för upprätthållande av sin verksamhet. På grund härav håller även utskottet före, att särskilda åtgärder torde bli erforderliga för tryggande av skogsvårdsstyrelsernas ekonomi. Givetvis tarvas en ingående utredning i ämnet, ägnad att klarlägga såväl behovet av statens ingripande i saken som ock vilka åtgärder äro de lämpligaste för vinnande av ifrågavarande syfte. Enär emellertid — såsom framgår av det föregående — åtskilliga viktiga spörsmål rörande skogsvårdsstyrelsernas ekonomi redan äro föremål för Kungl. Maj:ts övervägande, vilket torde kunna förväntas leda till ett upptagande i dess helhet av hithörande frågor, och då vidare utskottet icke kunnat finna, att den av motionärerna närmast anvisade utvägen leder till det åsyftade målet, har utskottet icke ansett sig kunna förorda någon på denna motion grundad särskild hänvändelse till Kungl. Maj:t.

Under återopande av det ovan anförda får utskottet därför hemställa,

att motionen II:296 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 maj 1926.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 61.

Bilaga.

Till riksdagens jordbruksutskott.

I skrivelse den 6 nästlidne februari har jordbruksutskottet anhållit, att centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund ville avgiva utlåtande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 296, av herr Olsson i Broberg m. fl. om ändring i grunderna för fördelning av för skogsvården tillgängliga skogsvårdsavgifter m. m.

Med anledning härav får centralrådet härmed vördsamt anföra följande.

Motionärerna framhålla, hurusom vid stiftandet av 1923 års skogsvårds-lag tillräcklig hänsyn ej tagits till de ekonomiska förhållanden, som vore förknippade med den nya lagens tillämpning. Sedan de till skogsvårds-styrelserna inflytande skogsvårdsavgifterna på senare tiden sjunkit katastrofalt, hade styrelsernas ekonomi så försämrats, att huvudparten av dem numera vore ekonomiskt överansträngda. Skogsvårdsstyrelserna kunde därför icke på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina skyldigheter.

I fråga om inkomsterna och medelsbehovet under åren 1921—1925 indela motionärerna skogsvårdsstyrelserna i riket i fyra särskilda grupper.

Sedan angivits de inkomster, som stå till skogsvårdsstyrelsernas förfogande, framhålles i motionen, hurusom skogsvårdsstyrelserna icke kunde uppgöra en hållbar inkomst- och utgiftsstat för ett kommande år, då de icke visste vilka anslag och inkomster, som komme att stå dem till buds. Vidare rådde stor ojämnhet och olikhet i de skilda skogsvårdsstyrelsernas inkomster i förhållande till verkliga behovet av medel. Så t. ex. vore styrelsernas uppgifter i typiska småbrukarlän både i ekonomiskt och i andra avseenden mera betungande än i län, där skogarna vore samlade i bolagens händer. Befogade anmärkningar kunde ock enligt motionärernas mening göras mot de hittills tillämpade grunderna vid de årliga fördelningarna av reserverade skogsvårdsavgifter och statsanslag.

Motionärerna uttala den åsikt, att skogsvårdsavgifterna borde anses vara en avgift till staten och icke till landstingsområdet samt att åtminstone skogsvårdsavgifterna från allmänna skogar icke borde stanna inom det län, där de erlagts, utan i stället gå till fördelning mellan de olika skogsvårdsstyrelserna med hänsyn till deras medelsbehov. Motionärerna ifrågasätta i detta sammanhang, huruvida icke betydligt större del än de nuvarande 10 procenten borde inlevereras till statskontoret för avsedda ändamål.

Motionen utmynnar i en hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte att för skogsvården tillgängliga skogsvårdsavgifter jämte därutöver för ändamålet erforderliga statsbidrag måtte fördelas efter sådana grunder, att de olika skogsvårdsstyrelsernas oundgängliga medelsbehov kunde tillgodoses.

Centralrådet finner sig i mångt och mycket kunna biträda vad motionärerna i motionen anför. Dock vill centralrådet ifrågasätta, huruvida den

i motionen med hänsyn till inkomster och medelsbehov under åren 1921—1925 gjorda uppdelningen av skogsvårdsstyrelserna i 4 olika grupper till alla delar är riktig. Så mycket torde i alla händelser vara visst, att flera av de till fjärde gruppen hänfödda styrelserna numera ingalunda kunna sägas hava relativt rikliga skogsvårdsavgifter.

Olika meningar kunna ock råda om riktigheten av motionärernas åsikt, att skogsvårdsavgifterna skulle anses vara en avgift till staten och icke till landstingsområdet. Av förarbetena till kungl. förordningen den 11 oktober 1912 om skogsvårdsavgift framgår, att skogsvårdsavgifterna närmast äro avsedda för befrämjande av skogsvården inom det landstingsområde, från vilket de härflutit. Man ansåg dock, att »en viss mindre andel av skogsvårdsavgifterna borde kunna av Kungl. Maj:t få disponeras för att mellan skogsvårdsstyrelserna fördelas efter deras olika behov». Det beräknades, att omkring 10 procent av skogsvårdsavgifterna skulle komma att härröra från å kronans skogar avverkat virke. De sakkunniga, som utarbetat förslaget till berörda förordning, framhålla, att staten borde kunna anses äga en friare dispositionsrätt över denna del av skogsvårdsavgifterna än i fråga om den del, som härrörde från virke å övriga skogar, samt föreslogo därför, att alltid 10 procent av skogsvårdsavgifterna skulle särskilt redovisas för att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. I proposition nr 208 till 1912 års riksdag anslöt sig föredragande departementschefen till detta de sakkunnigas förslag, vilket ock godtogs av riksdagen.

Det har städse varit förenat med stora svårigheter att på ett tillfredsställande och rättvist sätt mellan skogsvårdsstyrelserna fördela till fördelning tillgängliga skogsvårdsavgifter och statsbidrag. Vid olika tillfällen hava i viss mån olika grunder för denna fördelning tillämpats. Huvudgrunden har dock alltid varit och måste alltid vara medelsbehovet.

Den största svårigheten ligger emellertid i att fastställa en viss skogsvårdsstyrelsens medelsbehov i förhållande till de övrigas. Skogsvårdsstyrelsernas arbete står ingalunda i direkt förhållande till skogsarealen, utan därpå inverka många andra faktorer, särskilt fördelningen i brukningsdelar. Det torde dock vara svårt att taga hänsyn till sistberörda förhållande vid upptagandet av skogsvårdsavgifter och vid fördelningen av dem. En annan ganska framträdande svårighet vid fördelningen består däri, att de olika skogsvårdsstyrelserna varken med avseende på grunderna eller omfattningen förfara enhetligt i sina olika verksamhetsgrenar, såsom i fråga om tillhandahållande av frö och plantor, lämnande av kostnadsfritt biträde, anordnandet av den upplysande verksamheten m. m.

Att fastställa medelsbehovet för de olika styrelserna kan givetvis ej göras för någon längre tid framåt, utan måste verkställas årligen i samband med fördelningen. Skogsvårdsstyrelserna hava genom sin samman slutning — förut skogsvårdsstyrelsemötets förvaltningsutskott, numera centralrådet — haft tillfälle att avgiva yttrande rörande medelsbehovet och förslaget till fördelning av tillgängliga medel. Därvid har försök gjorts att framkonstruera en formel för fördelningen, i vilken formel vissa utgifts- och inkomstposter ingå som faktorer.

Det har emellertid visat sig, att, även om en dylik formel kunde vara användbar under för skogsvårdsstyrelserna normala tider, undantag från den genom formeln framkomna fördelningen måste göras i tider, som de nuvarande, då tillgängliga medel över huvud taget äro otillräckliga och

vissa skogsvårdsstyrelser äro i ett verkligt ekonomiskt nödläge. Många skogsvårdsstyrelser, som förut på grund av rikligt inströmmande skogsvårdsavgifter haft en synnerligen god ställning, hava råkat i svårigheter. Att under sådana förhållanden låta, såsom motionärerna ifrågasätta, en betydligt större del än 10 procent av skogsvårdsavgifterna ingå till statskontoret för att fördelas mellan styrelserna efter deras medelsbehov är en synnerligen vansklig och ömtålig fråga, som tarvar en noggrann och ingående prövning. Släpper man den hittills tillämpade grundsatsen, att endast den del av skogsvårdsavgifterna, som härrör från kronans skogar, får bli föremål för en friare fördelning, torde det bli svårt att utfinna en annan rationell grund.

I detta sammanhang får centralrådet meddela, att en av rikets skogsvårdsstyrelser i början av år 1925 i skrivelse till Kungl. Maj:t på anförda skäl framhållit önskvärdheten av, att en betydligt större del av skogsvårdsavgifterna än 10 procent reserverades till ett s. k. rörligt anslag att av Kungl. Maj:t fördelas mellan de skogsvårdsstyrelser, där ett verkligt behov förefunnnes, samt hemställt om utredning i ärendet.

I häröver avgivet utlåtande av den 10 mars 1925 åberopade skogsvårdsstyrelsemötets förvaltningsutskott vad utskottet någon tid därförut anført i anledning av en snarlik framställning från en annan skogsvårdsstyrelse, nämligen »att starka skäl talade för att såsom hittills låta huvudparten av de skogsvårdsavgifter, som inflyta inom ett visst landstingsområde, utan vidare återgå för att användas till den enskilda skogsvårdens främjande inom samma område och att låta endast en mindre del av skogsvårdsavgifterna inlevereras till statskontoret för att av Kungl. Maj:t fördelas efter lämpliga grunder skogsvårdsstyrelserna emellan. Det lämpligaste sättet att understödja de skogsvårdsstyrelser, som trots förtänksamhet och sparsamhet icke lyckades få tillgängliga medel att förslå för ett tilfredsställande fullgörande av sitt uppdrag, syntes utskottet fortfarande vara att, utöver skäligen tilldelning av de 10 procenten skogsvårdsavgifter, lämna dem erforderliga anslag av statsmedel och, i den mån tillgängliga medel icke försloge, höja anslaget till skogsvårdens främjande». Förvaltningsutskottet ville dock icke bestrida, att skäl syntes föreligga att föranstalta om en närmare utredning av frågan och ansåg sig därför kunna förorda bifall till framställningen.

I ett öfver framställningen avgivet utlåtande av den 11 november 1925 har även domänstyrelsen förklarat sig icke hava något att erinra mot en dylik utredning, »vars resultat möjligen kan komma att bli att större del av skogsvårdsavgifterna än nuvarande tio procent kan finnas skäligen böra hos statskontoret redovisas».

Sedan jämväl statskontoret uttalat sig för en sådan utredning, har centralrådet i denna dag till Kungl. Maj:t avgivet utlåtande i ärendet förklarat sig i allt väsentligt kunna hänföra sig till ovanberörda, av förvaltningsutskottet avgivna utlåtande. Centralrådet har emellertid därvid ansett sig böra tillägga, att en än så omsorgsfullt verkställd fördelning av inflytande skogsvårdsavgifter icke kunde avhjälpa det ekonomiska nödläge, i vilket flera skogsvårdsstyrelser råkat, helst de övriga skogsvårdsstyrelserna icke kunde vidkännas minskning i dem enligt nu gällande grunder tillkommande skogsvårdsavgifter, såvitt de på ett tillfredsställande sätt skulle kunna fullgöra sina skyldigheter och åligganden. En-

ligt centralrådets mening borde därför i samband med den ifrågasatta utredningen jämväl tagas under övervägande, huruvida och i så fall vilka åtgärder borde vidtagas för att väsentligt höja skogsvårdsstyrelsernas inkomster.

Stockholm den 11 mars 1926.

Å centralrådets för skogsvårdsstyrelsernas förbund vägnar:

JOHAN BECK-FRIIS.

Hugo Elliot.